

5 Verotaakka tapissa

Jatkuvien veronkiristysten sijaan kansa haluaa tehokkuutta julkiseen sektoriin

Sarianna Toivonen

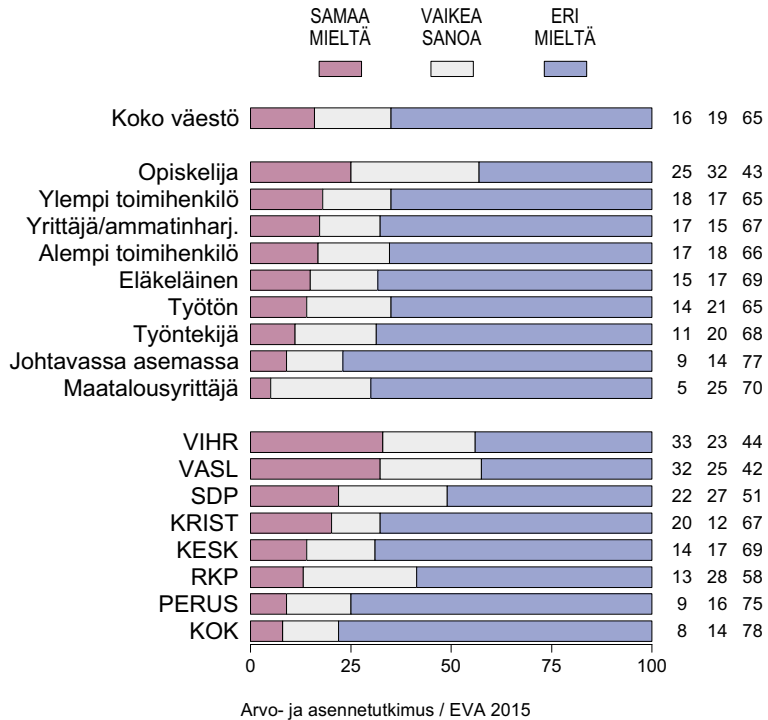
- Suomalaiset eivät ole valmiita lisäämään verotaakkaansa. 65 prosenttia kansasta ilmoittaa, ettei henkilökohtaisesti halua maksaa nykyistä enempää veroja.
- Huoli verotuksen vaikutuksesta työhaluihin nostaa jälleen päätään. 47 prosenttia suomalaisista tahtoo keventää ansiotulojen verotusta, 41 prosenttia pitäisi sen ennallaan.
- Silti kansa suhtautuu päättyvällä vaalikaudella tehtyihin veronkorotuksiin talkoohenkisesti. Aiempaa harvempi moittii verotusta ankaraksi ja omaa verotustaan epäoikeudenmukaisen korkeaksi.
- 53 prosenttia suomalaisista haluaa keventää verotusta, jotta osaajat ja omistajat eivät muuttaisi pois Suomesta.
- Lähinnä alkoholiverotusta ja pääomatulojen verotusta voi suomalaisten mielestä yhä kiristää. Pääomatuloverotusta korottaisi 54 prosenttia kansasta ja alkoholiverotusta 49 prosenttia.
- Suomalaiset eivät halua veronalennuksia julkisten palvelujen heikentämisen kustannuksella. Peräti 79 prosenttia kansasta vaatii kuitenkin julkisen talouden tehostamista veronkiristysten sijaan.
- Eniten verotuksen keventämistä vaativat kokoomusta ja yllättäen perussuomalaisia äänestävät, hieman maltillisemmalla linjalla ovat keskustaa äänestävät. Vähäisemmät veronalennusvaatimukset ovat sosiaalidemokraatteja ja vasemmistoliittoa äänestävillä.

Suomalaisilta ei enää löydy halukkuutta lisätä omaa verotaakkaansa, vaikka julkisen talouden vaikea tilanne tunnustetaan.

Väitteen ”Maksaisin henkilökohtaisesti mielelläni nykyistä enemmän veroja” torjuu 65 prosenttia suomalaisista. Vapaaehtoisiksi lisäverojen maksajiksi ilmoittautuu vain 16 prosenttia vastaajista. (Kuvio 1.)

Puoluekannoittain tarkasteltuna alhaisin into maksaa nykyistä enemmän veroja on kokoomusta ja perussuomalaisia äänestävillä, joista yli 75 prosenttia torjuu väitteen. Keskustaa äänestävistä samalla kannalla on lähes 70 prosenttia ja sosiaalidemokraattejakin äänestävistä 51 prosenttia.

Kuvio 1. "MAKSAISIN HENKILÖKOHTAISESTI MIELELLÄNI NYKYISTÄ ENEMMÄN VEROJA" (%).

Sosioekonomisista ryhmistä voimakkaimmin lisäveroja vastustavat johtavassa asemassa olevat (77 %). Se ei ole ihme, sillä tässä ryhmässä palkkatulojen verotus on muita kireämpää ja sitä on myös kiristetty viime vuosina yli sadantuhannen euron ansiotuloihin kohdistetulla niin sanotulla solidaarisuusverolla.

Voimakkaimmin lisäveroja vastustavat johtavassa asemassa olevat

Varsin vahvasti lisäveroja vastustavat myös työntekijät (68 %) ja toimihenkilöt (65–66 %). Myöntyväisimpiä oman verotaakkaansa kasvattamiseen taas ovat opiskelijat (25 %).

Opiskelijoiden kukkaroista tuskin löytyy suurta apua seuraavalle hallitukselle, joka joutuu paikkaamaan hyvinvointivaltion menojen ja verotulojen väliin revennyttä miljardien kuilua. Kansan veroasenteet antavat osviittaa siihen suuntaan, että verotus voidaan ehkä pitää nykytasolla, mutta kiristämisen varaa ei juuri ole.

Ankaraa mutta oikeudenmukaista

Verokapinaa ei kansan parissa silti kyde. Suomalaiset suhtautuvat Jyrki Kataisen (kok.) ja Alexander Stubbin (kok.) hallitusten tekemiin noin viiden miljardin euron veronkorotuksiin¹ talkoohenkisesti.

Tämä selviää vastauksista väitteisiin, joissa pyydettiin arvioita verotuksen tasosta sekä oman verotaakan oikeudenmukaisuudesta.

Yli puolet kansasta (56 %) pitää Suomen verotusta liian ankarana. Arviot verotuksen ankaruudesta ovat kuitenkin selvästi laantuneet viime vuosina. Vielä noususuhdanteen aikaan vuonna 2006 verotusta moitti liian ankaraksi 61 prosenttia vastanneista ja vuonna 2002 jopa 70 prosenttia. (Kuvio 2.)

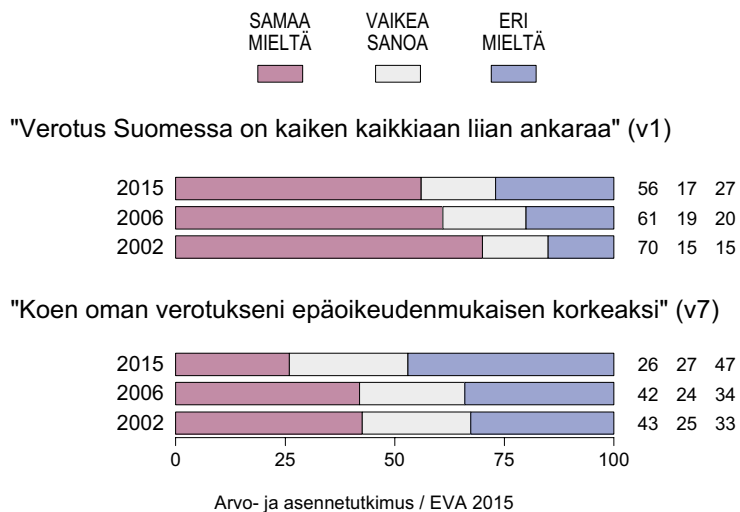
Myös mielipiteet verotuksen ankaruudesta ovat vahvasti yhteydessä puoluekantaan. Perinteisellä vasemmisto-oikeisto-akselilla porvaripuolueita äänestävät sekä perussuomalaiset pitävät verotusta liian ankarana, vasemmistoa äänestävät eivät niinkään.

Aiempaa harvempi moittii omaa verotaakkaansa epäoikeudenmukaiseksi

Samaan tapaan kansan kriisiajan talkoohenkisyys nousee esille arvioissa verotuksen oikeudenmukaisuudesta. Aiempaa harvempi suomalainen moittii omaa verotaakkaansa epäoikeudenmukaiseksi.

Väitteen ”Koen oman verotukseni epäoikeudenmukaisen korkeaksi” allekirjoittaa nyt vain 26 prosenttia vastaajista, kun vuonna 2006 luku oli 42 prosenttia. 47 prosenttia suomalaisista torjuu väitteen.

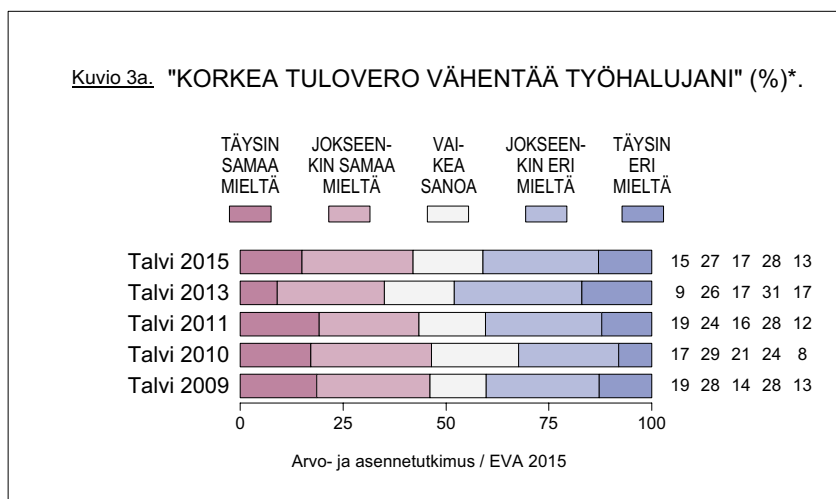
Kuvio 2. SUHTAUTUMINEN VEROPOLIITTISIIN VÄITTEISIIN VUOSINA 2002-2015 (%).

Työhalut jälleen koetteilla

Kansan talkoohenkisyys ei sinällään ole yllättävää, sillä finanssikriisistä alkanut ja eurokriisiksi sekä rakennemuutoskriisiksi laajentunut talous-synkkyys jatkuu jo seitsemättä vuotta. Työttömyyden kasvu on pysynyt 1990-luvun lamaan verrattuna maltillisempana, ja työpaikkansa säilytäneet ovat suostuneet kiristämään vyötä.

Mahdollisesta talkoohenkisyiden rakoilusta kertoo kuitenkin se, että huolet verotuksen vaikutuksesta työhaluihin nousevat jälleen esille. 42 prosenttia suomalaisista allekirjoittaa väitteen ”Korkea tulovero vähentää työhalujani”. (Kuvio 3a.)

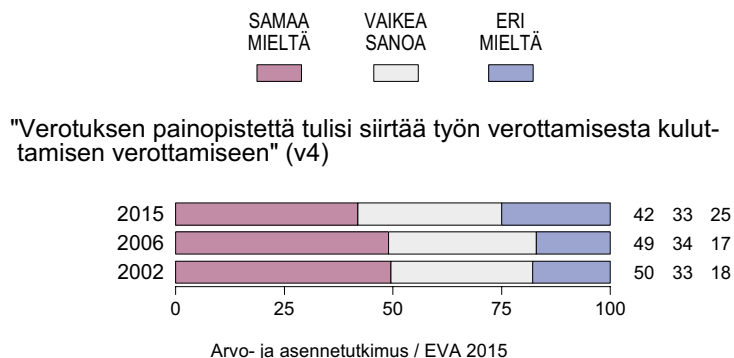
* Jakaumat laskettu koko väestöstä, joten mukana ovat myös työelämän ulkopuolella olevat.

Luku on 2000-luvulla saatujen tulosten keskiarvon tasolla, mutta selvästi suurempi kuin kaksi vuotta sitten. Silloin korkean tuloverotuksen arvioi vähentävän omia työhalujaan 35 prosenttia vastanneista. Eniten verotus vaikuttaa johtavassa asemassa olevien ja yrittäjien intoon tehdä työtä.

Tuloverojen vaikutus työhaluihin jakaa silti kansaa, sillä 41 prosenttia ei allekirjoita väitettä korkean tuloverotuksen työhaluja leikkaavasta vaikutuksesta. Tässä ryhmässä on etenkin opiskelijoita ja alempia toimihenkilöitä.

Pläkkiselvää vastausta kansalta ei nyt saa siihen, pitäisikö verotuksen painopistettä siirtää työn verottamisesta kuluttamisen verottamiseen. 42 prosenttia kannattaa painopisteen siirtämistä kulutusveroihin ja 25 prosenttia vastustaa. Valinnan vaikeudesta kertoo sekin, että 33 prosenttia valitsi kohdan ”Vaikea sanoa”. (Kuvio 3b.)

Kuvio 3b. SUHTAUTUMINEN VEROPOLIITTISIIN VÄITTEISIIN VUOSINA 2002-2015 (%).

Kun ankealle taloustilanteelle ei näy loppua eikä mikään puolue näytä ajavan massiivista veroelvytystä, ei kansakaan vaadi isoja veromuutoksia tai laajoja veronalennuksia. Suomalaisten mielestä kansantalouden verorasitusta kuvaavan kokonaisveroasteen sopisi pysyä ennallaan tai laskea (ks. tarkemmin verolajikohtaisista muutoksista artikkeli ”Ansiotuloverotusta kevennettävä, pääomatuloverotusta kiristettävä” s. 68.)

Progressio periaatteessa tärkeä

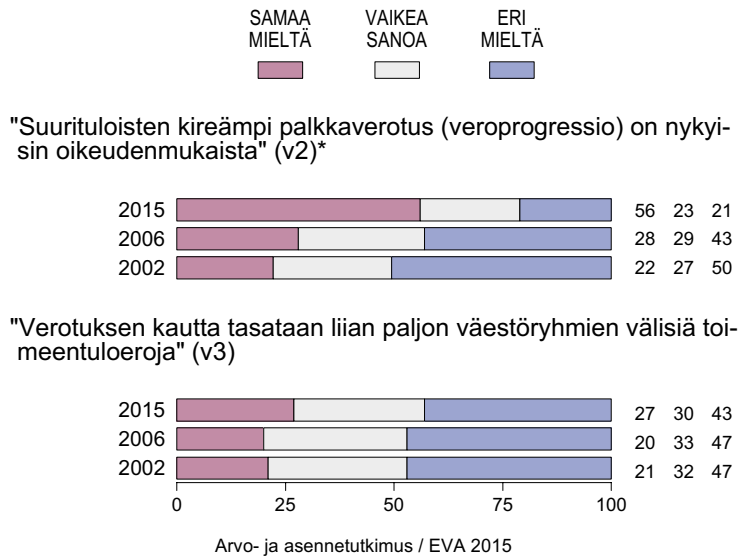
Verotus on suomalaisille paitsi tapa rahoittaa hyvinvointivaltiota, myös keino tasata tuloeroja. Ansiotulo- ja pääomatuloverotuksessa käytössä oleva progressiohan perustuu ajatukselle siitä, että suuria tuloja verotetaan korkeammalla veroprosentilla.

Kansa kannattaa ansiotulojen progressiota aiempaa hanakammin. Nykyistä suurituloisten kireämpää palkkaverotusta pitää oikeudenmukaisena 56 prosenttia vastanneista. Vuoden 2006 kyselyssä tuloverotuksen progressiolle antoi tukensa vain 28 prosenttia vastanneista, mikä oli tasan puolet vähemmän kuin tuoreessa kyselyssä. (Kuvio 4a.)

Vaikka progression periaatetta ei kyseenalaisteta, osa suomalaisista on kuitenkin tarkistanut suhtautumistaan verotuksen tulonjakovaikutuksiin. Aiempaa useampi suomalainen (27 %) arvioi, että verotuksella tasataan väestöryhmien välisiä toimeentuloeroja liian paljon, joskin huomattavasti useampi (43 %) torjuu väitteen.

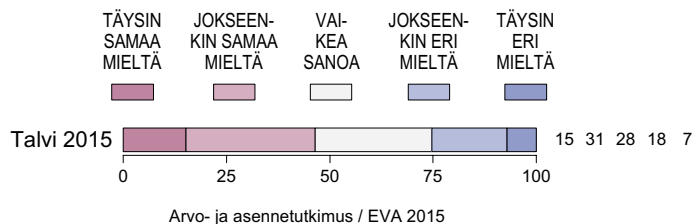
Kun huomioidaan vaikea taloustilanne, 46 prosenttia suomalaisista pitää keski- ja hyvätuloisten veronalennuksia epäsolidaarisina (kuvio 4b). Eniten hyvätuloihin asti ulottuvia veronalennuksia vastustavat nykyisessä taloustilanteessa vasemmistoliittoa äänestävät sekä työttömät.

Kuvio 4a. SUHTAUTUMINEN VEROPOLIITTISIIN VÄITTEISIIN VUOSINA 2002-2015 (%).

*Ennen vuotta 2015: 'Eri tulotasoilla palkkaverotus (veroprogressio) on nykyisin oikeudenmukaista'.

Kuvio 4b. "VERONALENNUKSET OLISIVAT EPÄSOLIDAARISIA NYKYISESSÄ TALOUSTILANTEESSA, KOSKA NIISTÄ HYÖTYISIVÄT PÄÄASIASSA KESKI- JA HYVÄTULOISET" (%).

Omistajien ja osajien taakkaa kevennettävä

Progression kannatuksesta huolimatta suomalaiset eivät silti halua ki-ristää kaikkien yleensä suurituloisina pidettyjen verotusta. Päinvastoin: enemmistö äänestäjistä on huolissaan osajien ja omistajien verotaakasta.

Yli puolet suomalaisista (53 %) arvioi, että ”Verotusta pitäisi alentaa, etteivät osajat ja omistajat muuttaisi pois Suomesta”. Eri mieltä väittä-
män kanssa oli neljännes (25 %) vastaajista. (Kuvio 5.)

Pitäisikö suomalaisten mielestä siis veroprogressiota lieventää sekä osinko- ja perintöverotusta keventää? Luultavimmin huoli omistajien ja osajien verotaakasta liittyy julkiseen keskusteluun perintöverotuksen ongelmista yritysten sukupolven-
vaihdoistilanteissa.²

Omistajia ei haluta ajaa veropakolaisuuteen

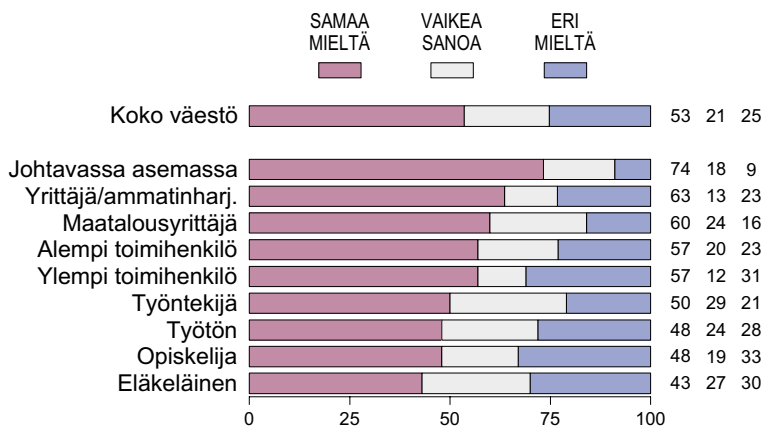
Aihe nousi otsikoihin, kun vuorineuvos Maarit Toivanen-Koivisto kertoi perheensä suunnittelevan muuttoa Portugaliin, jossa perintöveroa ei ole. Hän perusteli lehtihaas-
tatteluissa muuttoa halulla pitää perheyhtiö Onvest sukupolvenvaihdok-
sessa kotimaisessa omistuksessa.

Enemmistö suomalaisista ei luultavasti siis haluaisi ajaa omistajia su-
kupolvenvaihdostilanteessa veropakolaisuuteen vaan keventäisi heidän
verotaakkaansa.

Vaikka kotimaisista osajista ja omistajista halutaan pitää kiinni, huomattavasti pienempi huoli suomalaisilla on ulkomaisten huippuosaa-
jien houkuttelemisesta Suomeen.

Väitteeseen ”On oikein, että Suomeen houkutellut ulkomaalaiset huip-
puosaajat maksavat pienempää tuloveroa kuin tavalliset suomalaiset”

Kuvio 5. ”VEROTUSTA PITÄISI ALENTAA, ETTEIVÄT OSAA-
JAT JA OMISTAJAT MUUTTAISI POIS SUOMES-
TA” (%).

Arvo- ja asennetutkimus / EVA 2015

”Ansiotuloverotusta kevennettävä, pääomatuloverotusta kiristettävä”

Merkittävimmistä verotulojen lähteistä³ tiukimmin tapissa näyttää olevan ansiotulojen verotus. Ansiotulojen verotuksen tuntuva kiristäminen saa kansalta nollakannatuksen ja vain 8 prosenttia suomalaisista arvelee, että ansiotuloverotusta voidaan ylipäättään hieman korottaa. (Kuvio alla.)

Kevennyksiä työ- ja eläketulojen verotukseen vaatii 47 prosenttia suomalaisista. 41 prosenttia tyytyisi pitämään ansiotulojen verotuksen ennallaan.

Mielipiteet kulutusverotuksesta vaihtelevat sen mukaan, millaisesta hyödykkeestä on kyse. Välttämättömän ruuan arvonlisäveroa alentaisi jopa 63 prosenttia suomalaisista, mutta alkoholituotteiden haittaverotusta 49 prosenttia kansasta yhä kiristäisi.

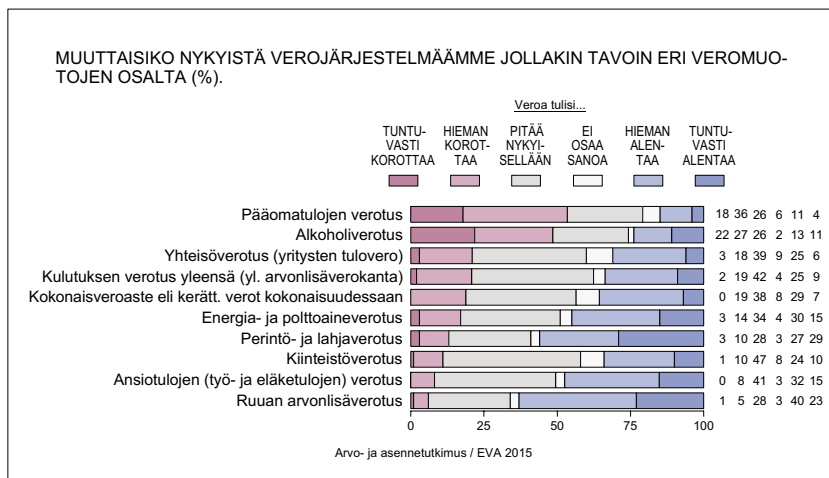
Yleisen arvonlisäverokannan alentamiseen kansalla ei ole suuria intohimoja. 42 prosenttia vastaajista pitäisi yleisen arvonlisäverokannan ennallaan, reilu kolmannes laskisi sitä ja noin viidennes nostaisi.

Lisää verotuloja enemmistö (54 %) suomalaisista taas hakisi pääomatuloista. Esimerkiksi investointeihin ja sitä kautta työpaikkoihin vaikuttava pääomatuloverotus voi vaikuttaa harmittomalta kiristyskohteelta, koska se ei suoraan koskisi valtaosaa suomalaisista. Vain noin 27 prosenttia tulonsaajista maksaa pääomatuloveroja⁴.

Yritysten tuloverotuksen suomalaiset pitäisivät nykytasollaan (39 %) tai alentaisivat edelleen (31 %). Jyrki Kataisen (kok.) hallitushan laski yhteisöveroaa viime vuonna 4,5 prosenttiyksiköllä 20 prosenttiin.

Pienemmistä verotulojen lähteistä esimerkiksi perintö- ja lahjaverotus kirvoittaa voimakkaita mielipiteitä. Enemmistö suomalaisista haluaa alentaa perintö- ja lahjaverotusta, ja moni vielä tuntuvasti.

Kokonaisveroasteen sopisi kansan mielestä pysyä ennallaan (38 %) tai laskea (36 %). Tänä vuonna veroaste on Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen ETLAn ennusteen⁵ mukaan 45,2 prosenttia bruttokansantuotteesta, joten se on noussut yli neljä prosenttiyksikköä vuodesta 2010.

yhtyy vain 9 prosenttia vastaajista. Jopa 81 prosenttia kansasta pitää käytössä olevaa ulkomaisten huippuosajien alennettua tuloveroa tarpeettomana.

Veronalennukset vs. leikkaukset

Julkisen talouden alijäämän ja velan paisumisen takia seuraava hallitus joutuu kokoamaan leikkauslistoja eli tinkimään julkisista palveluista ja heikentämään etuuskien tasoa.

Tähän viittasi uudenvuodenpuheessaan tasavallan presidentti Sauli Niinistö, joka vetosi poliitikkoja tekemään välttämättömyydestä hyveen.

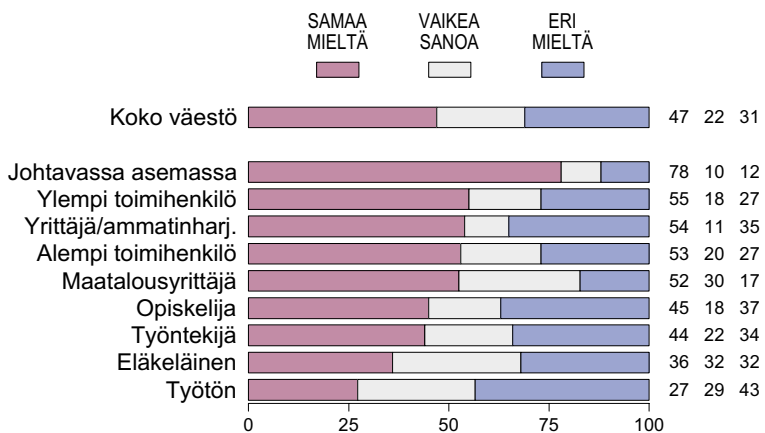
”Jos aidosti haluaa vaikuttaa, nyt pitää esittää, että tästä meille tärkeästä edusta me luovumme, mistä Te?”, Niinistö sanoi⁶.

Puolueiden puheenjohtajat pitivät vielä vaalitaiston alkuvaiheessa helmikuussa leikkauslistansa vihjailujen varassa, mutta kansalta löytyy presidentin peräänkuuluttamaa luopumishalukkuutta. Melkein puolet suomalaista (47 %) on valmis veronalennuksia vastaan luopumaan joistain valtion tai kunnan palveluista, alle kolmannes (31 %) ei. (Kuvio 6a.)

Sosioekonomisista ryhmistä eniten luopumishalukkuutta löytyy johtavassa asemassa olevilta ja toimihenkilöiltä sekä yrittäjiltä. Vähiten luopumishaluja on työttömillä ja eläkeläisillä, joilla varmasti on myös vähiten mistä luopua.

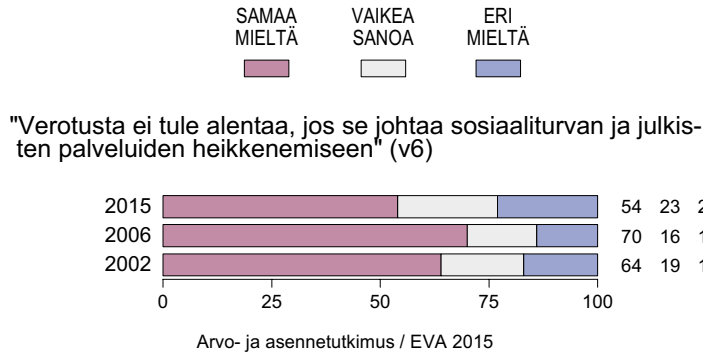
Kansalta löytyy presidentin peräänkuuluttamaa luopumishalukkuutta

Kuvio 6a. "JOS VEROJA ALENNETTAISIIN, OLSIN VALMIS LUOPUMAAN JOISTAKIN VALTIOLTA JA KUNNILTA SAAMISTANI PALVELUISTA" (%).

Arvo- ja asennetutkimus / EVA 2015

Kuvio 6b. SUHTAUTUMINEN VEROPOLIITTISIIN VÄITTEISIIN VUOSINA 2002-2015 (%).

Luopumishalukkuus ei vielä kerro kansan asenteista leikkauslistoja kohtaan. Sitä selvitettiin väittämällä ”Verotusta ei tule alentaa, jos se johtaa sosiaaliturvan ja julkisten palvelujen heikkenemiseen”.

54 prosenttia suomalaisista allekirjoittaa väitteen. Vain 23 prosenttia vastaajista on valmis veronalennuksiin, jos samalla leikataan julkisia palveluja. (Kuvio 6b.)

Leikkausten vastustaminen on kuitenkin selvästi laantunut vuodesta 2006. Silloin jopa 70 prosenttia vastanneista ilmoitti, ettei halua veronalennuksia, jos julkisia palveluja pitää heikentää.

Mieluummin tehoja julkiseen sektoriin

Leikkaukset kirvoittavat vain harvoin hurraa-huutoja, mutta muitakin ratkaisuja julkisen talouden korjaamiseen on. Kansan miltei jakamattoman tuen saa julkisen talouden toiminnan tehostaminen.

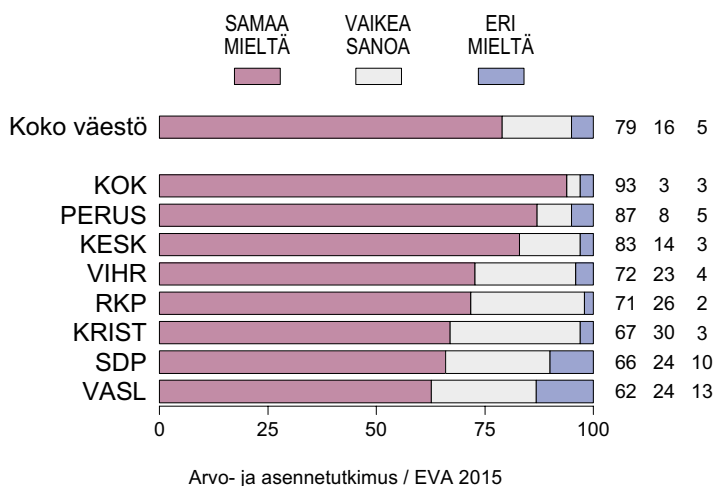
Jopa 79 prosenttia suomalaisista kannattaa väitettä ”Verotuksen jatkuvan kiristämisen sijaan julkisen talouden toimintaa pitäisi tehostaa”. Eri mieltä on vain 5 prosenttia vastanneista. (Kuvio 7.)

Yksinkertaistettuna julkisen talouden tehostamisessa on kyse säästöjen hakemisesta palvelutuotannon tuottavuutta nostamalla, väkeä vähentämällä ja vaikka kilpailua hyödyntämällä. Käytännössä yksityinen sektori on jo talouskriisin ensimmäingeista alkaen sopeuttanut toimintaansa suhteessa hiipuviin tuloihin, nyt näyttäisi siis olevan julkisen sektorin vuoro.

Myös vankka enemmistö vasemmistopuolueita äänestäivistä on julkisen talouden tehostamisen kannalla. Sosiaalidemokraattien äänestäjien

Yksityinen sektori jo sopeuttanut toimintaansa, nyt on julkisen vuoro

**Kuvio 7. "VEROTUKSEN JATKUVAN KIRISTÄMISEN SI-
JAAN JULKISEN TALOUDEN TOIMINTAA PI-
TÄISI TEHOSTAA" (%).**

parissa tehostamista peräänkuuluttaa 66 prosenttia ja vasemmistoliiton 62 prosenttia.

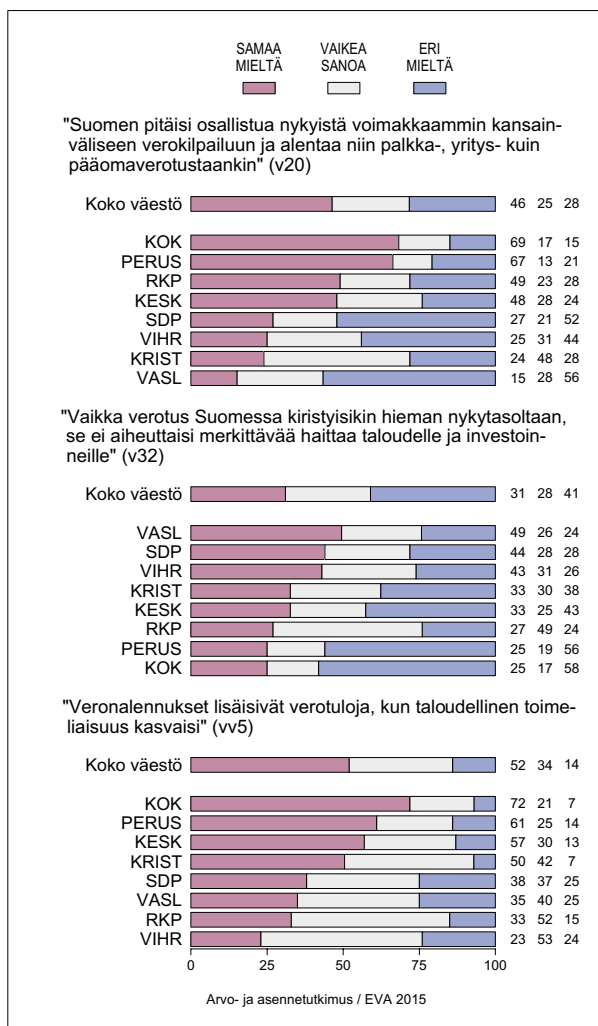
Vielä vahvempaa tehostamistoimien kannatus on puoluekentän toisessa ääripäässä. Kokoomusta äänestävistä jopa 93 prosenttia tukee tehostamistoimia. Perussuomalaisia äänestävistä tehostamistoimet siunaa 87 prosenttia ja keskustaa äänestävistä 83 prosenttia.

Kuin kaksi marjaa: perussuomalaisia ja kokoomusta äänestävät

Perussuomalaisia äänestävien veropoliittiset mielipiteet ovat miltei kautta linjan hyvin samanlaiset kuin kokoomusta äänestävien. Näiden kahden puolueen äänestäjillä on eniten haluja alentaa verotusta sekä yhteinen huoli verotuksen taloudelle aiheuttamista haitoista. (Kuvio alla).

Perussuomalaisten ja kokoomuksen kannattajakunnan verokantojen yhtäläisyys on yllättävä, sillä usein heidän on ajateltu asettuvan asenteissaan vastakkaisiin ääripäihin ja hylkivän toisiaan⁷.

Muilta osin suomalaisten veroasenteissa näkyy perinteinen vasemmisto-oikeisto-jakolinja. Vihreitä, vasemmistoliittoa ja sosiaalidemokraatteja äänestävät topuuttelevat veronalennuksia muita enemmän ja myös epäilevät eniten veronalennusten dynaamisia vaikutuksia. Keskustan kannattajien asenteet taas ovat mallisimmat kuin kokoomuksen tai perussuomalaisten kannattajien.

VIITTEET

- ¹ Arvio Veronmaksajien keskusliiton. Lähde Boxberg, Katja (2015): ”Kiristynyt verotus syö palkankorotukset”, Helsingin Sanomat 10.1.2015. Ks. myös Kaseva, Hannu (2014): Kruunu ottaa omansa –Viisi havaintoa kiristyvistä verotuksesta, EVA Analyysi No 34, 27.1.2014, <http://www.eva.fi/wp-content/uploads/2014/01/Kruunu-ottaa-omansa.pdf>.
- ² Suomen Tietotoimisto julkaisi uutisen ”Onnisen perheyriksen omistaja muuttaa Portugaliin perintöveron takia” 23.joulukuuta 2014. EVAn Arvo- ja asennetutkimuksen tiedonkeruu tehtiin 9.–22. tammikuuta 2015.
- ³ Merkittävimmät verotulojen lähteet ovat arvonlisävero, kunnallisvero, valtion ansiotulovero ja yhteisövero. Vuonna 2011 arvonlisäverojen kertymä oli 17,0 miljardia euroa, kunnallisveron 16,3 miljardia, valtion ansiotuloveron 5,3 miljardia ja yhteisöveron 5,2 miljardia. Esimerkiksi pääomatuloveroa perittiin 2,0 miljardia euroa ja perintö- ja lahjaveroa 0,4 miljardia. Lähde: EVA Fakta Verojen kirja (2014), s. 7.
- ⁴ Tilastokeskuksen Veronalaiset tulot -tilaston mukaan vuonna 2013 valtionveronalaisia tulonsaajia oli 4,6 miljoonaa, ja heistä pääomatuloja sai hieman yli 1,2 miljoonaa.
- ⁵ Elinkeinoelämän tutkimuslaitos (2014): Suhdanne 2014:2, s. 49.
- ⁶ Tasavallan presidentti Sauli Niinistön uudenvuodenpuhe 1. tammikuuta 2015, <http://www.tpk.fi/Public/default.aspx?contentid=319058&nodeid=44810&contentlan=1&culture=fi-FI>.
- ⁷ Ks. esimerkiksi EVA Raportti Poliitiikan sekahaku (2014), s. 79. <http://www.eva.fi/wp-content/uploads/2013/09/Politiikan-sekahaku.pdf>.